

ДЕЯКІ ПИТАННЯ З ПІДГОТОВКИ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ З ЛОГІКИ НА ТЕМУ: «ЗАКОНИ ЛОГІКИ»

Валканоцький В.І. (Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна)

Мислення людини відбувається не хаотично, а підлягає певним логічним законам.

Під законом логіки розуміють внутрішній, необхідний, суттєвий зв'язок між думками.

Основними законами формальної логіки є: закон тотожності, закон достатньої підстави, закон суперечності, закон виключного третього.

Формально-логічні закони – це закони правильної побудови і зв'язки думки. Закони логіки виражають такі суттєві, загальні, неодмінні властивості мислення, як визначеність, несуперечність, послідовність і обґрунтованість.

Закони логіки, будучи специфічними законами мислення, неодноразово пов'язані із законами об'єктивного світу, погоджуються з ними. «Закони мислення і закони природи необхідно погоджувати між собою, якщо тільки вони належно пізнані» (Маркс К., Енгельс Ф. Твори).

Закони логіки об'єктивні, вони не створені людським розумом, не продиктовані мисленню самим мисленням, як стверджує ідеалізм, а є відображенням закономірності об'єктивного світу. «Закон логіки є відображення об'єктивного в суб'єктивній свідомості людини».

Виражаючи основні властивості мислення, закони логіки мають свою основу, своє джерело, в об'єктивних речах. Кожний логічний закон відображає певну сторону дійсності, її властивості і відношення, має свій аналог і подібність у природі. Так, закон тотожності є відображенням якісної визначеності речей і явищ, а закон достатнього обґрунтування відображає причинно-наслідковий зв'язок між предметами і явищами світу.

Закони логіки існують і діють незалежно від волі і бажання людей. Мислення людини стихійно підлягає законами логіки. Кожна людина незалежно від того, чи знає вона про існування законів логіки чи ні, мислить у відповідності до законів логіки.

Формально-логічні закони мають загальнолюдський характер. Вони єдині для всіх людей, незалежно від їхньої класової чи національної належності. Всі люди мислять за одним і тим же законам логіки. «Оскільки процес мислення сам виростає із відомих відношень, сам є природним процесом, то дійсно осягаюче мислення може бути тільки одним і тим же, відрізняючись

тільки за ступенем, у залежності від зрілості розвитку і, зокрема, розвитку органу мислення».

Закони логіки є знаряддям пізнання дійсності, необхідною умовою точного, адекватного відображення мисленням зовнішнього світу. Щоб мислення приводило нас до істини, воно має відповідати вимогам формально-логічних законів – закону тотожності, суперечливості, виключного третього та достатньої підстави.

Закон достатньої підстави формулюється так: будь-яка істинна думка має достатню підставу.

Із закону підстави випливає, така його вимога: будь-яка думка може бути істинною тільки тоді, коли вона обґрунтована. Так, для того, щоб судження «Петренко є співучасником цього злочину» було визнане істинним, необхідно привести підстави його істинності, тобто треба висловити ряд суджень, із яких би неодмінно випливало твердження про те, що Петренко справді є співучасник цього злочину. Якщо ж таких суджень наведено не буде, то висловлене положення («Петренко є співучасник цього злочину») не може вважатися істинним.

Закон достатньої підстави є відображенням необхідного взаємозв'язку, існуючого між предметами і явищами навколишнього світу, а саме: відображенням причинно-наслідкових відношень, генетичних зв'язків і т.д. Як у самій дійсності кожне явище має свою причину, свою реальну підставу, без котрої воно не могло б виникнути й існувати, так і в мисленні будь-яка думка має свою достатню підставу.

Наші думки про будь-який факт, явище, подію можуть бути істинними або неправдивими. Висловлюючи думки, ми повинні обґрунтувати її істинність, тобто довести її відповідність дійсності. Так, висуваючи звинувачення проти підсудного, звинувачу повинен навести необхідні докази, обґрунтувати істинність свого твердження. В протилежному випадку звинувачення буде необґрунтованим.

Вимога доказовості, обґрунтування думок виражає закон достатньої підстави, який формулюється наступним чином: будь-яка думка визнається істинною, якщо вона має достатню підставу.

Якщо є b , то є і його підстава a .

Закон достатньої підстави має важливе теоретичне і практичне значення. Фіксуючи увагу на судженнях, які обґрунтовуються істинність висунутих положень, цей закон допомагає відділити істинне від неправдивого і прийти до вірного висновку.